

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Министър на здравеопазването

Изм. №/.....2024 г.

ДО
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ДОКЛАД

от

д-р Галя Кондева - министър на здравеопазването

ОТНОСНО: Проект на Постановление за изменение и допълнение на Наредбата за единните държавни изисквания за придобиване на висше образование по специалностите „Медицина“ и „Дентална медицина“ за образователно-квалификационна степен „магистър“, приета с Постановление № 245 на Министерския съвет от 2005 г. (обн. ДВ. бр. 94 от 2005 г., изм. бр. 95 от 2005 г., бр. 82 от 2006 г., бр. 87 от 2008 г. и бр. 1 от 2024 г.)

**УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА МИНИСТРИ,**

На основание чл. 31, ал. 2 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация, внасям за разглеждане проект на Постановление за изменение и допълнение на Наредбата за единните държавни изисквания за придобиване на висше образование по специалностите „Медицина“ и „Дентална медицина“ за образователно-квалификационна степен „магистър“, приета с

Постановление № 245 на Министерския съвет от 2005 г. (обн. ДВ. бр. 94 от 2005 г., изм. бр. 95 от 2005 г., бр. 82 от 2006 г., бр. 87 от 2008 г. и бр. 1 от 2024 г.). С проекта на ПМС се предлагат и изменения и допълнения в Наредбата за единните държавни изисквания за придобиване на висше образование по специалността „Фармация“ за образователно-квалификационна степен „магистър“ и Постановление № 357 на Министерския съвет от 2023 г. за изменение и допълнение на нормативни актове на Министерския съвет (обн., ДВ, бр. 1 от 2024 г.).

Причините, които налагат приемането на проекта на ПМС са следните:

I. Понижено ниво на знанията, уменията и компетентностите на новоприетите студенти по медицина, дентална медицина и фармация, поради ниското равнище на учебното съдържание по биология и здравно образование и химия и опазване на околната среда в общообразователната подготовка за първи гимназиален етап, по които се провеждат конкурсните изпити, определени в единните държавни изисквания по медицина, дентална медицина и фармация.

Към настоящия момент наредбите за единните държавни изисквания по медицина, дентална медицина и фармация, обнародвани в ДВ, бр. 1 от 02.01.2024г., регламентират, че учебното съдържание за конкурсните изпити се определя в съответствие с държавния образователен стандарт за общообразователна подготовка по биология и здравно образование и химия и опазване на околната среда. Регламентирано е, че тези промени влизат в сила от учебната 2025/2026 година. Необходимо е обаче в учебното съдържание за приемните изпити по биология и химия да бъде включен материалът и от профилиращата подготовка, освен този от общообразователната подготовка на учениците по двата предмета, тъй като:

1. Познавателните равнища на изучаване на основните понятия по биология и химия в общообразователната подготовка са ниски, което води до затруднения при изучаване на част от предметите в медицинското образование (химия, биология, биохимия, анатомия, физиология, фармакология и др.). Ако конкурсните изпити за специалностите медицина, дентална медицина и фармация останат само върху материала по биология и здравно образование и химия и опазване на околната среда от общообразователната подготовка за първи гимназиален етап, това ще доведе до:

- Значително понижаване на нивата на знания, умения и компетентности на новоприетите студенти;

- Значителни разлики в нивата на теоретична подготовка на новоприетите студенти, което ще затрудни екипната работа помежду им;

- Значителни затруднения при усвояване на новия материал по двата предмета в медицинските университети;

- Необходимост от надграждане на по-ниското общообразователно ниво, чрез включване на значителен брой допълнителни учебни часове по биология и химия в медицинските университети, което допълнително ще натовари програмата на новоприетите студенти. След направения анализ от медицинските университети и сравнение на програмите, е отчетено, че необходимостта от увеличаване на хорариума по биология и химия на студентите по специалностите медицина, дентална медицина и фармация за компенсиране на разликите е минимум 60 учебни часа за всяка една дисциплина и специалност преди започване на същинското обучение по Биология и Химия в I-ви курс. Такова съществено увеличение на хорариума по учебен план (между 57% и 100% от предвидения по ЕДИ хорариум) би натоварило значително студентите и ще наложи допълнително назначаване на преподаватели по тези дисциплини. Медицинските университети са изготвили списъци с теми, включени в програмите за подготовка на кандидатстудентски изпити по Биология и по Химия, които не се изучават или се изучават в занижена степен, в рамките на общообразователната подготовка (като например теми от Макромолекули – Гликолипиди; Хипотези за специфичност на ензимното действие; Регулация на ензимната активност; Свойства на ДНК. Функции на ДНК; Хибридизация на нуклеинови киселини; теми от Малки органични молекули – Биологична роля на мастноразтворимите витамини; Аминокиселини. Пептиди; теми от Генетични процеси в клетката – Ключови ензими на ДНК репликацията; Репликация на ДНК при еукариотните и прокариотните организми; Транскрипция при еукариотните и прокариотните организми. „Зреене“ на РНК; Структури, които участват в транслацията. Генетичен код; Пренос на информация в клетките; Регулация на генната активност при прокариоти и еукариоти; Биоинформатика и т.н. от предмета биология и теми от Строеж на атома и Периодична таблица/система – Описва явлението радиоактивност. Описва електрона като микрообект, на който са присъщи свойства и на частица, и на вълна. Формулира принципа за неопределеност на Хайзенберг. Посочва възможните стойности на квантовите числа (n , l , m_l и m_s) и ги използва като параметри, описващи състоянието на електрона в атома. Свързва стойностите на квантовите числа с размерите, формата и пространственото разположение на атомните орбитали и електронните облаци. Формулира принципа на Паули, принципа за минимум енергия и правилото на Хунд. Сравнява по енергия състоянията на електроните в многоелектронни атоми в

зависимост от стойностите на n , l , m_l (за $n = 1 \div 4$). Изразява с електронни формули и с квантови клетки електронната конфигурация на атоми в основно и във възбудено състояние и на йони; теми от Строеж и свойства на веществата – Разграничава основни типове химични връзки (σ -, π -, проста и сложна, локализирана и делокализирана). Прилага представата за хибридизация на АО за описание на ковалентните връзки и геометрията на молекули от типа AB_2 , AB_3 и AB_4 . Обяснява понятията комплексообразувател, лиганд, координационно число и т.н. от предмета химия).

2. Учебните програми от профилиращата подготовка са пряко свързани с придобиване на основни компетентности в областта на природните науки и технологиите. Високото ниво на предварителната теоретична подготовка по биология и химия чрез профилиращата подготовка позволява оптималното усвояване на надграждащия специализиран материал от задължителната подготовка на студентите и в по-горните курсове на обучение. Включването на учебното съдържание от профилиращата подготовка в конкурсните изпити по биология и химия за университетите, провеждащи обучение по медицина, дентална медицина и фармация гарантира задълбочени и разширени знания, разкриване и аргументиране на причинно-следствени връзки, анализ и решаване на проблеми, които са необходими умения за студентите в медицинските университети.

II. Премахване на затрудненията за кандидатстване по специалностите медицина, дентална медицина и фармация на кандидат-студентите, завършили средното си образование преди 2022г., чуждестранните кандидати, както и на българи, завършили средното си образование в чужбина, поради липсата на оценки по биология и здравно образование и по химия и опазване на околната среда от общообразователната подготовка за първи гимназиален етап, които съгласно действащите наредби ще участват като балообразуващи в състезателния бал от учебната 2025/2026 година.

Настоящото изискване на наредбите за единните държавни изисквания по медицина, дентална медицина и фармация, обнародвано в ДВ, бр. 1 от 02.01.2024г., е състезателният бал при приема на студенти да се образува от утроените оценки от конкурсните изпити по биология и по химия и оценките по биология и здравно образование и по химия и опазване на околната среда от общообразователната подготовка за първи гимназиален етап. Регламентирано е, че тези промени влизат в сила от учебната 2025/2026 година. Предложението в балообразуването за приемането на студенти по специалностите медицина, дентална медицина и фармация да бъде

включена оценката от държавния зрелостен изпит (ДЗИ) по Български език и литература (БЕЛ), а не както е предвидено в момента – оценките по Биология и здравно образование и Химия и опазване на околната среда от общообразователната подготовка за първи гимназиален етап, е направено от Министерството на образованието и науката, Сдружението на медицинските университети в България (което включва Медицински университет – София, Медицински университет – Варна, Медицински университет – Пловдив и Медицински университет – Плевен), Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Тракийски университет – Стара Загора и Университет „Проф. Асен Златаров“ – Бургас предвид следното:

1. ДЗИ по БЕЛ е задължителен за всички зрелостници, полага се върху еднакъв за всички материал, при равни условия, което осигурява равнопоставеност.

2. Оценката от ДЗИ по БЕЛ участва в балообразуването по много от специалностите във висшите училища, в т.ч. и по специалности от регулираните професии. Тя участва в балообразуването и при кандидатстването за повечето от медицинските специалности в образователно-квалификационна степен „бакалавър“ и „професионален бакалавър“.

3. Получената оценка по БЕЛ е показателна за грамотността на кандидата, но от друга страна тя влиза с малка тежест в общия бал, като основният акцент при балообразуването е върху оценка на познанията по биология и химия от кандидатстудентските изпити, които се утрояват.

4. Настоящите разпоредби възпрепятстват приема на чуждестранни кандидати, или на българи, завършили средното си образование в чужбина. За обучение по тези медицински специалности се приемат чуждестранни студенти от Европа и целия свят, което е в съответствие с интернационализацията на българското образование и целите, определени в Стратегията за развитие на висшето образование в Република България за периода 2021-2030г. Разнородността на всяка система на средно образование затруднява приема на студенти, завършили средно образование в чужбина, тъй като в повечето от страните няма оценки по тези дисциплини на общообразователно ниво, а в редица страни на първо гимназиално ниво оценката е по предмет „науки“, а оценки по биология и химия има в последните две години на гимназиално образование.

5. Настоящите разпоредби възпрепятстват и приема на кандидатите, завършили средното си образование преди 2022г., тъй като те също нямат оценки от общообразователна подготовка на първи гимназиален етап.

6. Решение за кандидатстване за обучение по специалностите медицина, дентална медицина и фармация може да бъде взето от кандидатите и след завършване на първи гимназиален етап и оценяването им по тези дисциплини. Балообразуване с оценките по биология и химия от удостоверението за завършен първи гимназиален етап ще постави тези кандидати, обучаващи се в 11-ти и 12-ти клас пред свършен факт, защото техните удостоверения вече са издадени и те са оценени по дисциплините, предвидени да са балообразуващи.

Предвид изложеното в проекта е предвидено вместо оценките по биология и здравно образование и по химия и опазване на околната среда от общообразователната подготовка за първи гимназиален етап за формирането на състезателния бал да се взема оценката от ДЗИ по БЕЛ. Когато такава оценка липсва, балообразуваща за завършилите в България ще е оценката по БЕЛ от дипломата за средно образование, а за завършилите в чужбина – оценката от дипломата за средно образование по официалния език на държавата, в която е завършено средното образование.

III. Необходимост от актуализиране на задължителните учебни дисциплини по специалност дентална медицина.

Във връзка с широко разпространеното в съвременната практика лечение на пациенти с помощта на дентални импланти Сдружението на медицинските университети в Република България и Медицински университет (МУ) – София предложиха в единните държавни изисквания за дентална медицина да се добави задължителна учебна дисциплина Дентална имплантология с хорариум 90 часа. Пълноценната подготовка на студентите по дентална медицина да прилагат инвазивни и с висок риск от усложнение методи, присъщи за денталната имплантология, изисква изучаването им в отделна учебна дисциплина и полагането на изпит, за да се осигури необходимото ниво на теоретични познания и клинични умения по дисциплината. Към момента обучението в областта на специфичните за денталната имплантология методи за диагностика, лечение и профилактика в рамките на граничните за денталната имплантология дисциплини Протетична дентална медицина, Пародонтология и Орална хирургия не е достатъчно застъпено. Нуждата от включването на денталната имплантология като задължителна учебна дисциплина е отчетена и от ЕК в публикувания от нея документ „Mapping and assessment of developments for sectoral professions under Directive 2005/36/EC – the profession of dental practitioner“ („Картографиране и оценка на развитието в секторните професии съгласно Директива 2005/36/ЕО – професията лекар по дентална медицина“).

С разпоредбата на чл. 10, ал. 4 от Наредбата за единните държавни изисквания за придобиване на висше образование по специалностите „Медицина“ и „Дентална медицина“ е предвидена възможност в учебния план да се включват като задължителни и други учебни дисциплини и хорариум извън посочените в чл. 10, ал. 3 на Наредбата – това обаче се осъществява по преценка на съответното висше училище, провеждащо обучение на студенти по дентална медицина. Ето защо включването на учебната дисциплина Дентална имплантология като задължителна в наредбата за единните държавни изисквания ще гарантира на национално ниво получаването на знания и умения по нея в съответствие с реализирания научен и технически прогрес в областта на денталната медицина.

С предлагания проект на ПМС се цели следното:

1. Гарантиране на по-високо ниво на знанията, уменията и компетентностите по биология и химия на новоприетите студенти по медицина, дентална медицина и фармация;

2. Премахване на затрудненията за кандидатстване по специалностите медицина, дентална медицина и фармация на кандидат-студентите, завършили средното си образование преди 2022г., чуждестранните кандидати, както и на българи, завършили средното си образование в чужбина, поради липсата на оценки по биология и здравно образование и по химия и опазване на околната среда от общообразователната подготовка за първи гимназиален етап, които съгласно действащите наредби ще участват като балообразуващи в състезателния бал от учебната 2025/2026 година.

3. Актуализиране на задължителните учебни дисциплини по специалност дентална медицина в съответствие с развитието на денталната медицина, свързано с широкото разпространение в съвременната практика на лечение с дентални импланти.

Очакваните резултати от приемането на предлагания проект на нормативен акт са следните:

- По-високо ниво на знанията, уменията и компетентностите на новоприетите студенти по медицина, дентална медицина и фармация и избягване на необходимостта от надграждане на по-ниското общообразователно ниво чрез включване на значителен брой допълнителни учебни часове по биология и химия в университетите, провеждащи обучение по специалностите медицина, дентална медицина и фармация, което допълнително ще натовари програмата на новоприетите студенти.

- Равнопоставеност с новозавършилите средно образование кандидат-студенти на кандидатите за студенти, завършили средното си образование преди 2022г., на

чуждестранните кандидати и на българите, завършили средното си образование в чужбина, тъй като те нямат оценки по биология и химия от общообразователна подготовка за първи гимназиален етап.

- Приемането на акта ще гарантира на национално ниво получаването от студентите по дентална медицина на необходимото ниво на теоретични познания и клинични умения в областта на специфичните за денталната имплантология методи за диагностика, лечение и профилактика, съобразено с широкото разпространение в съвременната практика на лечение с дентални импланти.

Предложеният проект на ПМС няма да окаже въздействие върху държавния бюджет, поради което е приложена финансова обосновка съгласно Приложение 2.2 към чл. 35, ал. 1, т. 4, буква „б“ от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация. Проектът на акт не изисква финансови или други средства за прилагането му и от страна на висшите училища, кандидат-студентите, студентите по дентална медицина или други заинтересовани страни.

От извършения анализ за съответствие с правото на Европейския съюз се установи, че обществените отношения, свързани със съдържанието на приемния изпит и с определянето на балообразуващи оценки при приема на студенти по медицина, дентална медицина и фармация, не са регламентирани в европейското законодателство. Те са въпрос на национално решение и са от компетентността на отделните държави-членки. Директива 2005/36/ЕО относно признаването на професионалните квалификации поставя минимални изисквания към дисциплините, които следва да изучават лекарите по дентална медицина. Директивата обаче не поставя ограничения относно предвиждането в националното законодателство на допълнителни задължителни учебни дисциплини – такива дисциплини са въпрос на национално решение и са от компетентността на отделните държави-членки.

Проектът на Постановление на Министерския съвет е съгласуван в съответствие с чл. 32, ал. 1 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация. Проектът е публикуван на интернет-страницата на Министерството на здравеопазването и на Портала за обществени консултации заедно с доклада и предварителната оценка на въздействието съгласно чл. 26, ал. 3 от Закона за нормативните актове.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ,

УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА МИНИСТРИ,

Предвид изложеното и на основание чл. 177 от Закона за здравето и чл. 8, ал. 2 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация, предлагам Министерският съвет да приеме проекта на Постановление за изменение и допълнение на Наредбата за единните държавни изисквания за придобиване на висше образование по специалностите „Медицина“ и „Дентална медицина“ за образователно-квалификационна степен „магистър“, приета с Постановление № 245 на Министерския съвет от 2005 г. (обн. ДВ. бр. 94 от 2005 г., изм. бр. 95 от 2005 г., бр. 82 от 2006 г., бр. 87 от 2008 г. и бр. 1 от 2024 г.).

Д-Р ГАЛЯ КОНДЕВА

Министър на здравеопазването